

УДК: 378.14**ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ***Ачкасова Л.М., к.е.н., доцент,
lachkas@ukr.net**Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Якість освіти є одним з найважливіших критеріїв як системи освіти, так і виробничої сфери, що впливає на рівень розвитку держави в цілому. Підвищення якості освіти необхідно реалізовувати на всіх етапах підготовки фахівців, всіх рівнях навчання і за участі в цьому процесі всіх зацікавлених сторін.

Науково-технічні досягнення, широко застосовуються у виробничій сфері, вимагають підготовки не просто фахівців, які володіють знаннями, вміннями і навичками в певній професії, а високопрофесійних фахівців, Виробництву необхідні кадри високого рівня, які добре розуміються і вміють використовувати досягнення науки і техніки, а також самі створювати інновації. Це дозволить успішно освоювати нові технології, за допомогою яких створюється якісна і конкурентоспроможна продукція, знижувати соціальну напруженість в суспільстві, розвивати інтелектуальний потенціал нації.

Безумовно, підготовка таких фахівців неможлива без розробки і впровадження в навчальний процес нових освітніх моделей, засобів і технологій підготовки. Вітчизняна освітня практика, незважаючи на появу в багатьох навчальних організаціях нової навчальної техніки і обладнання, активну розробку нових форм, технологій, методичних засобів навчання та інших інновацій, зберігає професійну негнучкість та інертність. Однією з причин такого становища є те, що фахові дисципліни викладаються на основі досвіду викладача, який він отримав у ВНЗ без виробничого досвіду, крім того, технологічне та матеріально-технічне оснащення навчальних закладів не відповідає рівню оснащення сучасного виробництва. Така відірваність від виробництва створює невідповідність освітнього процесу вимогам сучасного суспільства до підготовки професійних кадрів.

Таким чином, потрібне поєднання навчання з частковою зайнятістю на виробництві, налагодження взаємодії ВНЗ з роботодавцями, службами праці і зайнятості населення, громадськими організаціями. При цьому, систему підготовки спеціаліста необхідно будувати на єдиній методологічній основі і

забезпечувати послідовну взаємопов'язаність з відповідною професійною підготовкою. По суті це і є дуальна система освіти, яка стала одним з актуальних напрямків розвитку вітчизняної професійної освіти.

Як відомо, дуальна система навчання спрямована на забезпечення тісної взаємодії професійної школи і навчального закладу. Вона сама по собі не є інноваційним продуктом останнього часу і вже давно використовується в системі підготовки кадрів багатьма європейськими державами. Широке визнання і популярність в світовій практиці професійної освіти отримала дуальна система професійного навчання, що зародилася в Німеччині. Вона має майже півстолітній досвід застосування даної моделі підготовки робітничих кадрів [1]. Студенти навчаються по 40 тисячам програм дуального освіти і отримують понад 350 спеціальностей. В основному це технічні та інженерні професії і деякі спеціальності в сфері соціального обслуговування та охорони здоров'я. У програмах на рівних правах беруть участь як концерни зі світовими іменами, так і підприємства малого бізнесу. Досвід Німеччини і багатьох європейських держав показав, що чергування теорії і практики є короткостроковим: раз в 2-3 місяці. При цьому студенти ще в першому семестрі подають заявки на підприємства, де є спеціальності, якими вони зацікавилися і підприємство, після співбесіди зі студентом, запрошує кандидатів, що їм підходять на ті вакансії, які в поточний час мають місце.

Агентством стратегічних ініціатив по просуванню нових проектів у 2014 році був проведений конкурс серед 23 суб'єктів РФ. У відібраних регіонах був запущений проект «Підготовка робітничих кадрів, що відповідають вимогам високотехнологічних галузей промисловості, на основі дуального освіти». Для реалізації проекту були залучені до участі в системі дуального освіти відразу кілька компаній і освітніх установ. Забезпечувалося соціальне партнерство роботодавця, торгово-промислової палати та освітнього закладу. Роботодавець формує запит, в якому зазначає кількість необхідних працівників та їх спеціальності, а палата обробляє запит і знаходить навчальні заклади, які можуть його виконати.

Оцінку результатів впровадження дуальної моделі освіти в російських регіонах було проведено Федеральним інститутом професійної освіти Німеччини за підтримки федерального міністерства освіти і наукових досліджень Німеччини, Агентства

стратегічних ініціатив, Центру професійної освіти і систем кваліфікацій «Федеральний інститут розвитку освіти» (ФІРО) і Російсько-Германської зовнішньоторговельної палати. Вони відзначили позитивну динаміку розвитку німецької практико-орієнтованої системи підготовки кадрів, вказавши на відсутність довгострокових прогнозів і можливість виникнення потенційної проблеми з працевлаштуванням вузькопрофільних фахівців.

Серед сильних сторін проекту особо виділяють кар'єрні перспективи студентів, їх високу кваліфікацію і невеликий період адаптації нового персоналу на виробництві. Експерти також відзначають наявність в регіонах нормативно-правової бази, практико-орієнтованих програм навчання, участь роботодавців в освітньому процесі, незалежну оцінку рівня кваліфікації випускників та можливість їх подальшого працевлаштування. Регіони, які взяли участь в дослідженні, показали позитивні результати на рівні освітнього процесу, програм, технологій навчання, взаємодії підприємств з освітніми організаціями.

Для підтримки таких результатів і мотивації підприємств до участі в дуальній системі освіти фахівці з податкового законодавства пропонують зменшити оподатковувану базу при обчисленні податку на прибуток на витрати з підготовки робітничих кадрів за дуальної моделі навчання.

Німецька сторона запропонувала внести термінологію практико-орієнтованої освіти в федеральне законодавство, розвивати державно-приватне партнерство між виробничими підприємствами, освітніми установами СПО і військовими частинами для формування системи безперервної освіти. Зараз практико-орієнтовану (дуальну) освіту включено в регіональний стандарт кадрового забезпечення промислового зростання, апробація якого здійснюється в 20 пілотних регіонах Росії.

Основними перевагами системи дуального навчання є: усунення розриву між теорією і практикою; створення нової психології майбутнього фахівця; формування мотивації на одержання знань і набуття навичок; отримання своєчасної і повної інформації про вимоги, які висувають роботодавці до майбутніх спеціалістів; зменшення витрат на пошук і підбір фахівців, їх перепідготовку та адаптацію; можливість підбору роботодавців персоналу з числа кращих учнів під час проходження практики; збільшення чисельності працевлаштованих випускників.

Чергування теорії і практики мотивує студента на освоєння базових знань, бо він вже знає, як і де їх можна застосувати. До недоліків дуальної освіти відносять недостатні фундаментальні знання, які дає класична вища освіта; невелика заробітна плата, у порівнянні з ефективними робітниками; складність і напруженість розпорядку такого навчання, бо між теоретичним курсом і практикою, немає канікул і відпусток.

Незважаючи на недоліки, дуальна система освіти є дієвою і ефективною формою навчання. Вона дозволяє виявити потенціал здатних, організованих і цілеспрямованих студентів, яких в подальшому чекає кар'єрне зростання та самореалізація.

І на закінчення можна сказати, що незважаючи на складності з організації, неготовність окремих освітніх закладів і багатьох підприємств, реалізація дуальної системи освіти дозволяє перейти на якісно новий рівень підготовки і перепідготовки робітничих кадрів високої кваліфікації та фахівців для високотехнологічного виробництва; формує загальні і професійні компетенції випускників освітніх установ, що забезпечують їх конкурентоспроможність і затребуваність на ринку праці; розвиває ефективну систему соціального партнерства в сфері професійної освіти.

Література:

1. Романов С.П. Развитие дуальной системы инженерно-педагогического образования в высшем учебном заведении: автореферат. Нижний Новгород: Волжский гос. инж.-пед. ун-т, 2008. [Электронный ресурс] // Режим доступа: http://irbis.gnpbu.ru/Aref_2008/Romanov_S_P_2008.pdf
2. Морева В.В. Преимущества дуальной системы обучения и ее влияние на качество образования // *Материалы IX Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум»* URL: <https://scienceforum.ru/2017/article/2017038088> (дата обращения: 21.03.2021)
3. Немские эксперты оценили эффективность внедрения дуальной модели образования в регионах России / 03.02.2017, Новости АСИ [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://asi.ru/news/63644/>